A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2017. december 20.*

„Előzetes döntéshozatal – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – 1259/2010/EU rendelet – A házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés – Harmadik államban, vallási bíróság által kimondott, nem állami házasságfelbontás elismerése – Az említett rendelet hatálya”

A C-372/16. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberlandesgericht München (müncheni regionális felsőbíróság, Németország) a Bírósághoz 2016. július 6-án érkezett, 2016. június 29-i határozatával terjesztett elő a

Soha Sahyouni

és

Raja Mamisch között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök (előadó), C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev és E. Regan bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2017. május 31-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– R. Mamisch képviseletében C. Wenz-Winghardt Rechtsanwältin,

– a német kormány képviseletében T. Henze, M. Hellmann és J. Mentgen, meghatalmazotti minőségben,

– a belga kormány képviseletében L. Van den Broeck és C. Pochet, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében D. Colas, D. Segoin és E. Armoët, meghatalmazotti minőségben,

– a magyar kormány képviseletében Fehér M. Z., Koós G. és Tátrai M. M., meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

– a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes, M. Figueiredo és M. Carvalho, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin és M. Heller, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2017. szeptember 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról szóló, 2010. december 20-i 1259/2010/EU tanácsi rendelet (HL 2010. L 343., 10. o.) 1. és 10. cikkének értelmezésére irányul.

2 Ezt a kérelmet a Soha Sahyouni és Raja Mamisch között a harmadik államban, vallási bíróság által kimondott házasságfelbontás elismerése tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

Az 1259/2010 rendelet

3 Az 1259/2010 rendelet (9) és (10) preambulumbekezdése szerint:

„(9) E rendelet célja, hogy egyértelmű és teljes jogi keretet alakítson ki a részt vevő tagállamokban a házasság felbontására és a különválásra irányuló eljárások során alkalmazandó jog tekintetében, valamint a jogbiztonság, a kiszámíthatóság és a rugalmasság szempontjából megfelelő megoldásokat biztosítson az európai polgároknak, továbbá kiküszöbölje annak lehetőségét, hogy az egyik házastárs a másikat megelőzve kezdeményezze a házasság felbontását annak érdekében, hogy az eljárást olyan jog szerint folytassák le, amelyet e fél saját érdekei szempontjából kedvezőbbnek ítél.

(10) E rendelet tárgyi hatályának és rendelkezéseinek összhangban kell lenniük [a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelettel (HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítés: HL 2013. L 82., 63. o.)] […].

[…]”

4 Az 1259/2010 rendelet 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) E rendeletet a házasság felbontására és a különválásra kell alkalmazni olyan esetekben, amelyek több állam jogához kapcsolódnak.

(2) E rendelet nem alkalmazandó a következő kérdésekre, még abban az esetben sem, ha azok kizárólag előzetes kérdésekként merülnek fel a házasság felbontásával vagy a különválással kapcsolatos eljárás keretében:

[…]”

5 E rendelet „Egyetemes alkalmazás” című 4. cikke értelmében:

„Az e rendelet szerint kijelölt jogot akkor is alkalmazni kell, ha az nem egy részt vevő tagállam joga.”

6 Az 1259/2010 rendelet 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„[…]

(2) A (3) bekezdés sérelme nélkül az alkalmazandó jog kijelöléséről szóló megállapodás bármikor megköthető és módosítható, de legkésőbb a bírósághoz fordulás időpontjában.

(3) Amennyiben az eljáró bíróság országa szerinti jog úgy rendelkezik, a házastársak a bíróság előtt az eljárás során is kijelölhetik az alkalmazandó jogot. Ebben az esetben a bíróság az eljáró bíróság országa szerinti jognak megfelelően jegyzőkönyvbe veszi a kijelölés tényét.”

7 Ugyanezen rendelet 8. cikke a következőképpen szól:

„Az 5. cikk szerinti jogválasztás hiányában a házasság felbontására és a különválásra azon állam joga alkalmazandó:

a) amelyben a bírósághoz fordulás időpontjában a házastársak szokásos tartózkodási helye található; vagy ennek hiányában

b) amelyben a házastársak utolsó szokásos tartózkodási helye található, amennyiben ez a tartózkodási hely a bíróság megkeresésétől számított egy évnél nem régebbi időpontban szűnt meg, és amennyiben a bírósághoz fordulás időpontjában az egyik házastárs még mindig ebben az államban tartózkodik; vagy ennek hiányában

c) amelynek a bírósághoz fordulás időpontjában mindkét házastárs állampolgára volt; vagy ennek hiányában

d) amelynek a bíróságához fordulnak.”

8 Az 1259/2010 rendelet 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben az 5. vagy a 8. cikk szerint alkalmazandó jog nem rendelkezik a házasság felbontásáról, vagy az egyik házastársnak neme miatt nem biztosít azonos jogokat a házasság felbontásához vagy a különváláshoz, az eljáró bíróság országa szerinti jogot kell alkalmazni.”

9 Ugyanezen rendelet 12. cikke előírja:

„Az e rendelet alkalmazásában meghatározott jog valamely rendelkezésének alkalmazása csak akkor tagadható meg, ha az alkalmazás nyilvánvalóan összeegyeztethetetlen az eljáró bíróság országának közrendjével.”

10 Az 1259/2010 rendelet 13. cikke értelmében, „[e] rendeletben semmi nem kötelezi arra az olyan részt vevő tagállamok bíróságait, amelyeknek joga nem rendelkezik a házasság felbontásáról, vagy a szóban forgó házasságot nem tekinti érvényesnek a házasság felbontására irányuló eljárás céljából, hogy e rendelet alkalmazásában házasságfelbontást mondjanak ki.”

11 Ugyanezen rendelet 18. cikke előírja:

„(1) E rendelet kizárólag azokra a bírósági eljárásokra és az 5. cikkben említett megállapodásokra alkalmazandó, amelyeket 2012. június 21-et követően indítottak vagy kötöttek.

[…]

(2) E rendelet nem érinti a valamely részt vevő tagállam joga szerint kötött, az alkalmazandó jog megválasztására vonatkozó azon megállapodásokat, amelyek esetében a bíróság megkeresése 2012. június 21-et megelőzően történt.”

A 2201/2003 rendelet

12 A 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében ezt a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül alkalmazni kell a házasság felbontásával, különválással vagy a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos polgári ügyekben.

13 Az említett rendelet 2. cikke a következőket írja elő:

„E rendelet alkalmazásában:

[…]

4. »határozat«: a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése, valamint a szülői felelősségre vonatkozó határozat, amelyet egy tagállam bírósága mond ki, függetlenül a határozat elnevezésétől, ideértve az ítéletet vagy végzést;

[…]”

A német jog

14 A Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (a családi ügyekben követendő eljárásról és a nemperes eljárásokról szóló törvény, a továbbiakban: FamFG) „A házassággal kapcsolatos külföldi határozatok elismerése” című 107. §-ában a következőket írja elő:

„(1) Az olyan határozatok, amelyekkel külföldön házasságot a házassági kötelék fenntartásával vagy anélkül semmissé nyilvánítanak, érvénytelenítenek vagy felbontanak […] csak akkor kerülnek elismerésre, ha a Land igazságügyi igazgatása megállapította, hogy az elismerés feltételei teljesülnek. Ha azon állam valamely bírósága vagy hatósága hoz határozatot, amelynek mindkét házastárs állampolgára volt a határozat meghozatalakor, az elismerés nem függ a Land igazságügyi igazgatásának megállapításától.

(2) Azon Land igazságügyi igazgatása rendelkezik illetékességgel, amelyben a házastársak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. […]

(3) A Landok kormányai a jelen rendelkezésekben a Landok igazságügyi igazgatására ruházott hatásköröket rendelet útján az Oberlandesgericht elnökére vagy elnökeire delegálhatják. […]

(4) A határozat kérelemre történik. A kérelmet az elismeréshez fűződő jogi érdeket valószínűsítő bármely személy előterjesztheti.

(5) Ha a Land igazságügyi igazgatása a kérelmet elutasítja, a kérelmező az Oberlandesgerichtnél kérheti a határozathozatalt.

(6) Ha a Land igazságügyi igazgatása megállapítja, hogy az elismerés feltételei teljesültek, a kérelmet elő nem terjesztő házastárs az Oberlandesgerichtnél kérheti a határozathozatalt. A Land igazságügyi igazgatásának határozata a kérelmezővel való közléssel lép hatályba. A Land igazságügyi igazgatása azonban a határozatában megállapíthatja, hogy a határozat az általa megállapított határidő lejártát követően lép csak hatályba.

(7) Azon Oberlandesgericht polgári tanácsa rendelkezik illetékességgel, amelynek kerületében a Land igazságügyi igazgatásának székhelye található. A bírósági határozat iránti kérelem nem felfüggesztő hatályú. Az eljárásra a 4. és 5. rész, valamint a 14. § (1) és (2) bekezdése, illetve a 48. § (2) bekezdése értelemszerűen alkalmazandó.

(8) A fenti rendelkezések értelemszerűen alkalmazandók abban az esetben, ha annak megállapítását kérelmezik, hogy valamely határozat elismerésének feltételei nem teljesülnek.

(9) A bíróságokat és a hatóságokat köti annak megállapítása, hogy az elismerés feltételei teljesülnek, illetve nem teljesülnek.

[…]”

15 A FamFG-nek a „Más külföldi határozatok elismerése” című 108. §-a szerint:

„(1) A házassággal kapcsolatos határozatok kivételével a külföldi határozatok különleges eljárás lefolytatása nélkül elismerhetők.

(2) A jogos érdekkel bíró felek a nem vagyonjogi tartalmú külföldi határozatok elismerése vagy el nem ismerése iránt határozathozatalt kérelmezhetnek. A 107. § (9) bekezdését értelemszerűen alkalmazni kell. […]

(3) A (2) bekezdés első mondata szerinti kérelem elbírálására az a bíróság illetékes, amelynek területén a kérelem benyújtásakor
1. az alperes vagy a határozat címzettje szokásosan tartózkodik, vagy
2. az 1. pont szerinti illetékesség hiányában a megállapítás iránti érdek megnyilvánul, vagy valamely gondozási igény felmerül.

Ezen illetékesség kizárólagos.”

16 Az Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuchnak (a polgári törvénykönyv bevezetéséről szóló törvény, a továbbiakban: EGBGB) a 2013. január 23-i Gesetz zur Anpassung der Vorschriften des Internationalen Privatrechts an die Verordnung (EU) Nr. 1259/2010 und zur Änderung anderer Vorschriften des Internationalen Privatrechts (a nemzetközi magánjog rendelkezéseinek az 1259/2010/EU rendelethez való igazításáról és a nemzetközi magánjog egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló törvény, BGB1 2013 I, 101. o.) 2013. január 29-i hatálybalépéséig alkalmazandó változata 17. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezett:

„(1) A házasság felbontására azon jog az irányadó, amely a házasság általános joghatásaira alkalmazandó a házasság felbontása iránti kérelem időpontjában. Ha ezen jog alapján a házasság felbontása nem lehetséges, a házasság felbontására a német jog az irányadó, amennyiben a házasság felbontását kérelmező házastárs a kérelem benyújtásának időpontjában német állampolgár, vagy a házasság megkötésének időpontjában német állampolgár volt.

(2) Németországban a házasságot csak bíróság bonthatja fel.

[…]”

Az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

17 R. Mamisch és S. Sahyouni 1999. május 27-én kötött házasságot a homsi (Szíria) iszlám bíróság illetékességi területén. R. Mamisch születése óta szír állampolgár. 1977-ben német állampolgárságot szerzett. Azóta kettős állampolgársággal rendelkezik. S. Sahyouni születése óta szír állampolgár. A házasságkötést követően német állampolgárságot szerzett.

18 A házaspár 2003-ig Németországban élt, majd Homsba költözött. A szíriai polgárháború miatt 2011 nyarán rövid időre ismét Németországba mentek, majd 2012 februárjától felváltva Kuvaitban és Libanonban éltek. Ezen időszak alatt többször tartózkodtak Szíriában. Jelenleg az alapeljárásban részt vevő mindkét fél Németországban él, különböző lakóhelyeken.

19 2013. május 19-én R. Mamisch kinyilvánította a házasság felbontására irányuló szándékát azzal, hogy meghatalmazottja a latakiai (Szíria) vallási saríabíróság előtt kijelentette a válást. Ez a bíróság 2013. május 20-án megállapította a házasság felbontását. 2013. szeptember 12-én S. Sahyouni saját kezűleg aláírt nyilatkozatot tett az őt a vallási előírások alapján R. Mamisch részéről megillető juttatások, mégpedig összesen 20 000 USA-dollár (USD) (hozzávetőleg 16 945 euró) átvételéről, az alábbi szöveggel:

„[…] a házassági szerződés és a házasság egyoldalú kívánságra történő felbontása alapján engem megillető minden juttatást megkaptam, és volt férjemet ezennel felmentem a házassági szerződés és a latakiai saríabíróság által hozott 2013. május 20-i felbontó végzés alapján velem szemben fennálló minden kötelezettsége alól. […]”

20 2013. október 30-án R. Mamisch a házasság Szíriában kimondott felbontásának elismerését kérte. Az Oberlandesgericht München (müncheni regionális felsőbíróság, Németország) elnöke 2013. november 5-i határozatával helyt adott a kérelemnek, és megállapította, hogy fennállnak a házasságot felbontó határozat elismerésének jogszabályban rögzített feltételei.

21 S. Sahyouni 2014. február 18-án e határozat hatályon kívül helyezését, és annak megállapítását kérte, hogy nem állnak fenn a házasságot felbontó határozat elismerésének feltételei.

22 2014. április 8-i határozatával az Oberlandesgericht München (müncheni regionális felsőbíróság) elnöke ezt a keresetet elutasította. Ebben a határozatban hangsúlyozták, hogy a házasságot felbontó határozat elismerhetőségét a házasság nem bíróság vagy hatóság konstitutív közreműködésével történő felbontására (a továbbiakban: nem állami házasságfelbontás) is alkalmazandó 1259/2010 rendelet szabályozza. Mivel nem került sor érvényes jogválasztásra, és a házaspárnak a házasság felbontása előtti évben nem volt közös szokásos tartózkodási helye, az alkalmazandó jogot e rendelet 8. cikkének c) pontja alapján kell meghatározni. Ha mindkét házastárs kettős állampolgársággal rendelkezik, akkor a nemzeti jog értelmében szorosabb kapcsolatot tükröző állampolgárság az irányadó. Ez a házasság felbontásának időpontjában a szír állampolgárság volt. Azt is megjegyezték, hogy az 1259/2010 rendelet 12. cikke értelmében vett közrend nem zárja ki a szóban forgó bontó határozat elismerését.

23 2015. június 2-i határozatával a jogvitában eljáró Oberlandesgericht München (müncheni regionális felsőbíróság) felfüggesztette az eljárást, és az 1259/2010 rendelet értelmezésével kapcsolatban különböző kérdéseket terjesztett a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából. 2016. május 12-i Sahyouni végzésével (C-281/15, EU:C:2016:343) a Bíróság kimondta, hogy a fenti kérdések megválaszolására nyilvánvalóan nem rendelkezik hatáskörrel, különösen mivel az 1259/2010 rendelet rendelkezései nem alkalmazhatók egy harmadik államban meghozott, házasságot felbontó határozat elismerésére, és mivel a kérdést előterjesztő bíróság nem szolgált semmilyen információval, amely azt támaszthatná alá, hogy az említett rendelet rendelkezéseit a nemzeti jog közvetlenül és feltétel nélkül

alkalmazhatóvá tette az olyan helyzetekre, mint amelyek az alapügy tárgyát képezik. A Bíróság azonban hangsúlyozta, hogy fennmarad e bíróság azon lehetősége, hogy új előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen elő, amint a Bírósággal közölni tudja a határozathozatalához szükséges valamennyi elemet.

24 Előzetes döntéshozatal iránti kérelmének alátámasztására a kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy a harmadik államokban kimondott házasságfelbontást Németországban a FamFG 107. §-ában meghatározott eljárásban ismerik el. Ezenkívül a nem állami házasságfelbontás elismerését illetően ismeretes, hogy a német bíróságok az ilyen házasságfelbontások tartalmi feltételeinek érvényességét az 1259/2010 rendelet fényében vizsgálják. Ez a joggyakorlat abból ered, hogy a német jogalkotó e rendelet hatálybalépését követően eltörölte a házasságfelbontásra irányadó anyagi jogra vonatkozó rendelkezéseket. Ez az eltörlés azon alapul, hogy a német jogalkotó szerint, mivel úgy tekintette, hogy a nem állami házasságfelbontás is e rendelet hatálya alá tartozik, a korábbi rendelkezés okafogyottá vált, pontosan az említett rendelet léte miatt.

25 E körülmények között az Oberlandesgericht München (müncheni regionális felsőbíróság) úgy határozott, hogy az eljárását felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A házasság úgynevezett nem állami – a jelen ügyben: egy szíriai vallási bíróság előtt a saría alapján történő – felbontására is kiterjed-e az 1259/2010 rendelet 1. cikke szerinti hatály?

2) Az [első] kérdésre adandó igenlő válasz esetén az [1259/2010] rendeletnek az e rendelet 10. cikkének [vizsgálata keretében] történő alkalmazása során a házasság nem állami felbontásának eseteiben
   a) azt az összehasonlítást kell-e absztrakt módon alapul venni, amely szerint a 8. cikk szerint alkalmazandó jog ugyan mindkét házastársnak jogot biztosít a házasság felbontásához, e jog azonban az egyik házastárs neme miatt eltérő eljárásjogi és anyagi jogi feltételekhez van kötve, mint a másik házastárs joga, vagy
   b) attól függ a rendelkezés alkalmazhatósága, hogy az absztrakt módon hátrányosan megkülönböztető külföldi jog alkalmazása az egyedi ügyben is – konkrét – hátrányos megkülönböztetéssel jár-e?

3) A [második kérdés b) pontjára] adott igenlő válasz esetén, már a hátrányosan megkülönböztetett házastársnak a házasság felbontásával való – adott esetben ellentételezések jóváhagyott elfogadásában megnyilvánuló – egyetértése is indokolttá teszi-e a rendelkezés alkalmazásának mellőzését?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

26 Elöljáróban meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak nem bontóperben, hanem valamely harmadik államban vallási hatóság által meghozott, a házasságot felbontó határozat elismerése iránti kérelem tárgyában kell határoznia.

27 A Bíróság már kimondta, hogy egy harmadik államban meghozott, házasságot felbontó határozat elismerése nem tartozik az uniós jog hatálya alá, mivel sem az 1259/2010 rendelet, sem a 2201/2003 rendelet rendelkezései, sem pedig valamely más uniós jogi aktus nem alkalmazandó az ilyen elismerésre (lásd ebben az értelemben: 2016. május 12-i Sahyouni végzés, C-281/15, EU:C:2016:343, 22. és 23. pont).

28 Mindazonáltal a Bíróság következetes ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az uniós jog valamely rendelkezésének értelmezése relevánsnak bizonyulhat azokban az esetekben is, amikor az alapügy tényállása nem tartozik ugyan közvetlenül az uniós jog hatálya alá, ám az uniós jog rendelkezéseit a nemzeti jog alkalmazandóvá teszi, amely jog a minden elemében egyetlen tagállamra korlátozódó helyzetekre adott megoldásaira nézve az uniós jog által nyújtott megoldásokhoz igazodott (lásd ebben az értelemben: 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a német jog értelmében az 1259/2010 rendelet vonatkozik a harmadik államokban kimondott olyan, nem állami házasságfelbontás Németországban történő elismerésére, mint amely az alapügy tárgyát képezi.

30 Így különösen az e bíróság által szolgáltatott információkból, valamint a német kormány észrevételeiből kitűnik, hogy a német jog értelmében a harmadik államban kimondott házasságfelbontás elismerése a FamFG 107. §-ában meghatározott eljárás keretében történik. E rendelkezés szerint valamely külföldi állami bíróságnak vagy hatóságnak a házasság felbontását konstitutív jelleggel kimondó határozatainak elismerésére a jogszerűség bárminemű vizsgálata nélkül kerül sor, míg a nem állami házasságfelbontás elismerése a releváns kollíziós jogi szabályoknak megfelelően kijelölt állam anyagi joga szerinti érvényesség vizsgálatától függ.

31 Ez utóbbi szempontból pontosították, hogy az 1259/2010 rendelet hatálybalépése előtt a házasság felbontására alkalmazandó anyagi jogot az EGBGB 2013. január 28-ig hatályos változatának 17. §-a szerinti kollíziós szabályok határozták meg. E rendelet hatálybalépésével a német jogalkotó, abból az előfeltevésből kiindulva, hogy az említett rendelet a nem állami házasságfelbontásokra is alkalmazandó, úgy értékelte, hogy a harmadik államban kimondott, nem állami házasságfelbontás érvényességének a Németországban történő elismerés céljából való vizsgálatát ezt követően az 1259/2010 rendeletben rögzített kollíziós szabályok szerint kijelölt állam jogára figyelemmel kell elvégezni.

32 Ugyanígy a nemzetközi magánjog rendelkezéseinek az 1259/2010 rendelethez való igazításáról és a nemzetközi magánjog egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló törvénnyel a német jogalkotó módosította az EGBGB 17. §-ának (1) bekezdését, és eltörölte a benne szereplő és okafogyottá vált kollíziós szabályt. Így az 1259/2010 rendelet hatálybalépése óta kialakult német joggyakorlat szerint a valamely harmadik államban kimondott, nem állami házasságfelbontás Németországban történő elismeréséhez az ilyen házasságfelbontásra irányadó tartalmi feltételeket az e rendelet alapján meghatározott állam jogára figyelemmel vizsgálják.

33 Ezek alapján, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, amennyiben bebizonyosodik, hogy az 1259/2010 rendelet nem alkalmazandó a nem állami házasságfelbontásra, az előtte folyamatban lévő jogvitát a német kollíziós szabályok alapján kell eldönteni.

34 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a jelen ítélet 28. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatban meghatározott feltételek teljesülnek, ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések elfogadhatók.

Az első kérdésről

35 Az első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az 1259/2010 rendelet 1. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az egyik házastárs által egy vallási bíróság előtt tett, olyan egyoldalú nyilatkozat útján történő házasságfelbontás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, e rendelet tárgyi hatálya alá tartozik.

36 E kérdés megválaszolásához ezt, a rendelet tárgyi hatályát meghatározó rendelkezést nemcsak annak szövegét, hanem szövegkörnyezetét és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe véve kell értelmezni, amelynek az részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2013. július 11-i Csonka és társai ítélet, C-409/11, EU:C:2013:512, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Elsősorban, ami az 1259/2010 rendelet 1. cikkének szövegét illeti, ez a cikk az (1) bekezdésében csupán azt határozza meg, hogy e rendeletet a házasság felbontására és a különválásra kell alkalmazni olyan esetekben, amelyek több állam jogához kapcsolódnak. Ezen cikk (2) bekezdése felsorolja, hogy ez a rendelet mely kérdésekre nem alkalmazandó „még abban az esetben sem, ha azok kizárólag előzetes kérdésekként merülnek fel a házasság felbontásával vagy a különválással kapcsolatos eljárás keretében”. E cikk szövege tehát nem szolgáltat semmiféle hasznos elemet a rendelet értelmében vett „házasságfelbontás” fogalmának meghatározásához.

38 Másodsorban, ami az 1259/2010 rendelet 1. cikkének szövegkörnyezetét illeti, először is meg kell jegyezni, hogy e rendelet egyetlen más rendelkezése sem határozza meg az e rendelet értelmében vett házasságfelbontás fogalmát. Így különösen a rendelet 3. cikke csupán a „részt vevő tagállam” és a „bíróság” fogalmát határozza meg, amely alatt értendő „a részt vevő tagállamok valamennyi, az e rendelet hatálya alá tartozó ügyekben joghatósággal rendelkező hatósága”.

39 Továbbá, igaz ugyan, hogy a nem állami házasságfelbontás nincs kifejezetten kizárva az 1259/2010 rendelet hatálya alól, amint azt a főtanácsnok az indítványának 60. pontjában megjegyezte, az ezen rendelet több rendelkezésében, így az 1. cikk (2) bekezdésében, az 5. cikk (2) és (3) bekezdésében, a 8. és 13. cikkben, illetve a l8. cikk (2) bekezdésében szereplő, valamely „bíróság[hoz]” fordulásra és valamely „eljárás” létére történő hivatkozások egyértelművé teszik, hogy e rendelet kizárólag az állami bíróság vagy hatóság, illetve a felügyelete alatt álló szerv által kimondott házasságfelbontásra vonatkozik. Ezenfelül az, hogy ugyanezen rendelet 18. cikkének (1) bekezdése a „bírósági eljárások[at]” említi, alátámasztja ezt a megállapítást.

40 Végül, az 1259/2010 rendelet (10) preambulumbekezdése értelmében e rendelet tárgyi hatályának és rendelkezéseinek összhangban kell lenniük a 2201/2003 rendelettel.

41 Márpedig ez utóbbi rendelet 1. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint „ezt a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül alkalmazni kell a házasság felbontásá[ra] […]”. Az említett rendelet 2. cikkének (4) bekezdése pedig a „határozat” e rendelet értelmében vett fogalmát úgy határozza meg, hogy abban benne foglaltatik „a házasság felbontás[ára] […] vonatkozó határozat, amelyet egy tagállam bírósága mond ki, függetlenül a határozat elnevezésétől, ideértve az ítéletet vagy végzést”.

42 A mindkét rendeletben alkalmazott ugyanazon házasságfelbontás kifejezés eltérő fogalmi meghatározása és ezáltal az egyes rendeletek hatályának eltérő megállapítása nem lenne koherens.

43 Ez utóbbi tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy mind az 1259/2010 rendeletet, mind pedig a 2201/2003 rendeletet a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés szakpolitikája keretében fogadták el. Ezenkívül a Bizottság észrevételeiből kitűnik, hogy a Bizottság a 2201/2003 tanácsi rendeletnek a joghatóság tekintetében történő módosításáról és a házassági ügyekben alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok bevezetéséről szóló rendeletre tett javaslatában [COM(2006) 399] tervbe is vette a házasság felbontására vonatkozó kollíziós szabályoknak a 2201/2003 rendeletbe való beillesztését, de mivel ezt a javaslatot nem fogadták el, e szabályok végül egy különálló rendelet, mégpedig az 1259/2010 rendelet tárgyát képezik.

44 Harmadsorban, ami az 1259/2010 rendelet célkitűzéseit illeti, e rendelet, amint az a címéből kitűnik, a részt vevő tagállamok között megerősített együttműködést hoz létre a házasság felbontására és a különválásra irányuló eljárások során alkalmazandó jog terén.

45 Amint azt a főtanácsnok az indítványának 65. pontjában megjegyezte, e rendelet elfogadásakor a megerősített együttműködésben részt vevő tagállamok jogrendszereiben egyedül a hatósági jellegű szervek hozhattak az érintett jogterületen jogi kötőerővel bíró határozatokat. Meg kell tehát állapítani, hogy e rendelet elfogadásakor az uniós jogalkotó kizárólag azokat a helyzeteket tartotta szem előtt, amelyekben a házasság felbontását valamely állami bíróság vagy hatóság, illetve a felügyelete alatt álló szerv mondja ki, és hogy ennélfogva nem állt szándékában, hogy ez a rendelet olyan más típusú házasságfelbontásra is vonatkozzon, amely – mint az alapeljárásban – egy vallási bíróság előtt tett „egyoldalú magánnyilatkozaton” alapul.

46 Ezt az értelmezést támasztja alá a Bizottság által a tárgyaláson felhozott azon körülmény, hogy az 1259/2010 rendelet elfogadásához vezető tárgyalások során nem került szóba e rendeletnek a nem állami házasságfelbontásra való alkalmazása.

47 E tekintetben igaz ugyan, hogy az 1259/2010 rendelet elfogadása óta több tagállam is bevezette a jogrendjében a házasság valamely állami hatóság beavatkozása nélkül történő felbontásának lehetőségét, mindazonáltal – amint azt a főtanácsnok az indítványának 66. pontjában megjegyzi – e rendelet hatályának a nem állami házasságfelbontásra való kiterjesztéséhez az uniós jogalkotó kizárólagos hatáskörébe tartozó intézkedésekre lenne szükség.

48 Így a „házasságfelbontás” 2201/2003 rendeletben szereplő fogalommeghatározása fényében az 1259/2010 rendelet célkitűzéseiből kitűnik, hogy ez utóbbi rendelet hatálya csak az állami bíróság vagy hatóság, illetve a felügyelete alá tartozó szerv által kimondott házasságfelbontásra terjed ki.

49 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1259/2010 rendelet 1. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az egyik házastárs által egy vallási bíróság előtt tett, olyan egyoldalú nyilatkozat útján történő házasságfelbontás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, nem tartozik e rendelet tárgyi hatálya alá.

A második és a harmadik kérdésről

50 Az első kérdésre adott válaszra tekintettel a második és a harmadik kérdésre nem szükséges válaszolni.

A költségekről

51 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról szóló, 2010. december 20-i 1259/2010/EU tanácsi rendelet 1. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az egyik házastárs által egy vallási bíróság előtt tett, olyan egyoldalú nyilatkozat útján történő házasságfelbontás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, nem tartozik e rendelet tárgyi hatálya alá.

Aláírások